

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 17.6.2008
KOM(2008) 359 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Euroopa ühine sisserändepoliitika:
põhimõtted, meetmed ja vahendid**

{SEK(2008)2026}

{SEK(2008)2027}

I. SISSEJUHATUS

Sisseränne ELi on reaalsus. Praegu moodustab sisseränne, mis käesolevas dokumendis hõlmab kolmanda riigi kodanikke, mitte ELi kodanikke, ligikaudu 3,8 % kogu ELi elanikkonnast¹. Alates 2002. aastast on igal aastal tulnud ELi 1,5 kuni 2 miljonit sisserändajat. 1. jaanuaril 2006 oli ELis kolmanda riigi kodanikest resideente 18,5 miljonit.

Ei ole põhjust arvata, et sisseränne väheneks.

Humanistlikele tavadele tuginedes peab Euroopa jätkama solidaarsuse väljendamist pagulastele ja kaitset vajavatele isikutele. Inimeste rahvusvahelise liikuvuse peamiste tõuke- ja tõmbetegurite hulka kuuluvad majanduslikud erinevused arenenud riikide ja arengumaade/piirkondade vahel, üleilmastumine, kaubandus, poliitilised probleemid ja ebastabiilsus päritoluriikides ning võimalus leida arenenud riikides tööd.

Arvestades Euroopa elanikkonna vananemist, **võib sisserände panus ELi majandustulemuste paranemisesse olla märkimisväärne.** Eurooplaste eluiga on pikem, nn beebibuumi põlvkond jääb peagi pensionile ning sündimuse määr on madal. 2007. aastal moodustas ELi aktiivse elanikkonna (st kõik hõivatud ja töötud) keskmiselt ligikaudu 235 miljonit inimest². Vastavalt viimastele rahvastikuprognosidele³ langeb ELi tööealise elanikkonna arv 2060. aastaks ligikaudu 50 miljoni võrra isegi juhul, kui sisseränne jääb praegusele tasemele, ning 110 miljoni võrra juhul, kui sisseränne väheneb. Selline areng paneb ohtu meie pensioni-, tervishoiu- ja sotsiaalkaitsesüsteemide jätkusuutlikkuse ning nõuab avaliku sektori kulutuste kasvu⁴.

Sisseränne on reaalsus, mida tuleb tõhusalt juhtida. Sisepiirideta avatud Euroopas ei suuda ükski liikmesriik üksi sisserännet juhtida. Me peame vaatlema nii sisepiirideta ala, kuhu alates 20. detsembrist 2007 kuulub 24 riiki ja ligikaudu 405 miljonit isikut, kui ka ühist viisapoliitikat. ELi majandus on tihedalt integreerunud, kuigi mitmed erinevused nii majanduslikus tulemuslikkuses kui ka tööturgudel on jäänud püsima. Lisaks on ELil rahvusvahelisel tasandil aina olulisem roll ning tema ühine välistegevus on pidevalt laienenud uutesse valdkondadesse, sealhulgas sisserände valdkonda. See tähendab, et liikmesriikide sisserändepoliitika ja võetud meetmed ei mõjuta enam mitte ainult nende riiklikku olukorda, vaid neil võib olla mõju ka teistele liikmesriikidele ja ELile tervikuna.

EL on alates 1999. aastast, mil EÜ asutamislepinguga tunnustati esimest korda tema pädevust selles valdkonnas, töötanud välja ühist poliitikat. Kasutusel on mitmed ühised vahendid ja tegevuspõhimõtted, mis on suunatud nii sisserände sise- kui ka välismõõtmekäsitlemiseks.

¹ Näitaja 3,8 % viitab kolmandate riikide kodanike osakaalule ELi elanikkonnas. Tuleb märkida, et paljud kolmandate riikide kodanikud ei ole sisserändajad, vaid sisserändajate järeltulijad, kes ei ole võtnud endale asukohariigi kodakondsust.

² Eurostat, rahvastiku- ja sotsiaalsete tingimuste statistika.

³ Eurostati rahvastikuprognos EUROPOP2008, 2008, mis tugineb koonduvus-stsenaariumil, koonduvusaastaks on 2150.

⁴ Vt majanduspoliitika komitee ja Euroopa Komisjon (majanduse ja rahanduse peadirektoraat), 2006, „Vananemise mõju riiklikele kulutustele: pensioni-, tervishoiu-, pikaajalise hoolduse, haridus- ja töötuseraldiste prognoos Euroopa Liidu 25 liikmesriigis (2004–2050)”, European Economy, Special Reports No 1, 2006.

Need saavutused ei ole siiski piisavad. Vaja on ühist poliitilist visiooni, mis tugineb varasematele saavutustele ja mille eesmärk on pakkuda ühtsemat raamistikku liikmesriikide ja ELi tulevasele tegevusele. ELi lisaväärtuseks on vajaduse korral Euroopa vahendite ning õige raamistiku pakkumine ühtsuse saavutamiseks olukorras, kus liikmesriigid tegutsevad oma pädevuse piires. Selleks et ühine visioon oleks tõhus ja tulemuslik, on senisest enam vaja läbipaistvust ja vastastikust usaldust.

Kuigi sisseränne võib aidata teatud ulatuses lahendada elanikkonna vananemisest tulenevaid väljakutseid, on tal olulisem roll tulevase tööjõu- ja oskuste puuduse leevendamisel ning ELi kasvupotentsiaali ja **heaolu** suurendamisel, täiendades käimasolevaid struktuurireforme. Seepärast on sisseränne muutunud oluliseks teguriks majanduskasvu ja tööhõivet käsitleva ELi Lissaboni strateegia arendamisel, milles majanduslikel eesmärkidel toimuva sisserände asjakohast juhtimist tunnustatakse ELi konkurentsivõime olulise osana. Seda on tunnustanud ka 2008. aasta kevadel kohtunud Euroopa Ülemkogu.

Lisaks majanduslikule potentsiaalile saab sisseränne ka rikastada Euroopa ühiskonda kultuurilise mitmekesisuse seisukohalt. Siiski **saab sisserändest kasu ainult juhul, kui integreerumine vastuvõtvasse ühiskonda on edukas**. See eeldab lähenemisviisi, milles ei vaadelda mitte ainult vastuvõtva ühiskonna kasu, vaid arvestatakse ka sisserändajate huvidega: Euroopa on praegu ja tulevikus avatud keskkond neile, kellele on antud õigus siin viibida, olenemata sellest, kas tegemist on võõrtööjõu, pereliikmete, õpilaste või rahvusvahelist kaitset vajavate isikutega. Sellele väljakutsele reageerimine tõstatab mitmeid keerulisi küsimusi. Kuigi juurdepääs tööturule on integreerumise oluline viis, nähtub praegustest andmetest, et sisserändajate töötuse määr on sageli kõrgem ELi kodanike töötuse määrast, kuigi liikmesriikide vahel esineb suuri erinevusi. Lisaks on sisserändajad sageli sunnitud sõlmima ebakindlaid töösuhteid ja võtma vastu vähe kvaliteetseid või nende oskustele mittevastavaid töökohti ning selle tulemusena ei kasutata nende oskuseid täies ulatuses (nn oskustööjõu raiskamine). See sunnib sisserändajaid võtma suurema tõenäosusega vastu deklareerimata tööd. Kolmandate riikide naissoost migrandid on tööturul eriti raskes olukorras. Lisaks jääb sisserändajate keeleoskus ja nende laste haridustee sageli ebapiisavaks, tekitades muret nende tulevase isikliku ja tööalase arengu pärast.

Vaja on liikmesriikide ja ELi vahelisel **solidaarsusel** tuginevaid mehhanisme kohustuste jagamiseks ja poliitika kooskõlastamiseks. See nõuab piirikontrolli, integratsioonipoliitika ja muude eesmärkide rahastamist ning mõjutab seega riiklike, piirkondlike ja kohalike kogukondade rahalisi vahendeid. Sisserändega tegelemine eeldab ka nii tihedat koostööd kolmandate riikidega, et lahendada vastastikust huvi pakkuvaid olukordi, sealhulgas oskustööjõu äravoolust tingitud probleeme, kui ka meetmete võtmist, näiteks korduvrände võimaldamiseks.

Sisserände tõhus juhtimine tähendab ka ühiskonna ja sisserändajate endi **julgeolekuga** seotud erinevate küsimuste lahendamist. See nõuab võitlemist ebaseadusliku sisserändega ja sellega seotud kuritegevusega, püüdes leida õiget tasakaalu üksikisiku puutumatus ja ühise julgeoleku vahel. Tegeleda tuleb ebaseadusliku töötamisega, sest see põhjustab põhiõiguste ja -vabaduste kuritarvitamist ja rikkumist. Samuti õhnestab see seaduslikku sisserännet ning sellel on negatiivne mõju ühtekuuluvusele ja ausale konkurentsile.

Komisjon esitas uue visiooni **Euroopa ühise sisserändepoliitika** väljatöötamiseks 5. detsembri 2007. aasta teatises⁵. Detsembris 2007 kohtunud Euroopa Ülemkogu märkis, et liikmesriikide poliitikat täiendava ühise sisserändepoliitika väljatöötamine jääb oluliseks prioriteediks, ja palus komisjonil esitada ettepanekud 2008. aastal. Ühine sisserändepoliitika on ELi oluline prioriteet⁶, kui me soovime olla koos edukad sisserändega seotud võimalustest kasu saamisel ja väljakutsete lahendamisel. Ühise poliitika eesmärk peaks olema kooskõlastatud ja ühtne lähenemisviis sisserändele nii Euroopa, riiklikul kui ka piirkondlikul tasandil. See tähendab, et käsitleda tuleb selle nähtuse erinevaid mõõtmeid ja integreerida sisseränne ELi poliitika peamistesse suundadesse – **heaolu, solidaarsus ja julgeolek**.

- Sisserändepoliitika tuleks välja töötada liikmesriikide ja komisjoni vahelise **partnerluse ja solidaarsuse** alusel vastusena Euroopa Ülemkogu 2007. aasta detsembris esitatud üleskutsele uuendatud poliitilisteks kohustusteks sisserände vallas.
- Poliitika peaks tuginema kõige kõrgemal poliitilisel tasandil kokku lepitud poliitiliselt siduvatele **ühistele põhimõtetele**, mida viiakse ellu **konkreetsete meetmete** kaudu.
- Selliste meetmete rakendamist tuleks jälgida konkreetse **ühise meetodika ja seiremehhanismi abil**.
- Poliitika peaks toetuma ELis rõhutatavatele **universaalsetele põhiväärtustele**, milleks on inimväärikus, vabadus, võrdsus ja solidaarsus, sealhulgas peaks kõnealune poliitika täielikult austama põhiõiguste hartat ja Euroopa inimõiguste konventsiooni. Humanistlikele tavadele tuginedes jätkab Euroopa ka solidaarsuse väljendamist pagulastele ja kaitset vajavatele isikutele⁷.

Laiemas **ELi uuendatud sotsiaalmeetmete kavas juurdepääsu, võimaluste ja solidaarsuse kohta**, mille komisjon kavatseb esitada enne suve, julgustatakse looma integreeritud osalusühiskonda, kus võimalused on kõigile kättesaadavad. Eelkõige pakutakse selle raames uusi vahendeid, mis aitavad välja töötada ka uut ühist sisserändepoliitikat.

Käesolev teatis võetakse vastu koos varjupaigapoliitika kavaga. Mõlemas dokumendis kajastatakse 2004. aasta Haagi programmis nimetatud, kuid veel lähemalt käsitlemata sisserände- ja varjupaigalaseid küsimusi.

Järgmise aasta kevadel kavatseb komisjon esitada ulatusliku teatise konkreetsete ettepanekutega töö jätkamise kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal, pidades silmas uut viieaastast programmi, mis võetakse vastu 2009. aasta teisel poolel.

⁵ KOM(2007)780 (lõplik).

⁶ Kuigi selle poliitika väljatöötamine peab toimuma samaaegselt selliste kehtivate üleminekukordade järkjärgulise kaotamisega, millega piiratakse teatavate ELi liikmesriikide kodanike vaba liikumist, käsitletakse käesolevas teatises ainult küsimusi, mis on seotud kolmandate riikide kodanike sisserändega, ja seega ei vaadelda ELi kodanike ELi-sisest või piirkonnasisest liikumist.

⁷ Seda aspekti arendatakse edasi Euroopa ühise varjupaigasüsteemi teise etapi raames. Vt „Varjupaigapoliitika kava: ühtne lähenemisviis kaitse andmisele Euroopa Liidus”, esitatud koos käesoleva teatise (KOM(2008)360).

II. ÜHISE SISSERÄNDEPOLIITIKA EDASIARENDA MISE ALUSEKS OLEVAD ÜHISED PÕHIMÕTTED

Käesolevas dokumendis pakutakse **kümme ühist põhimõtet**, mille kaudu kirjeldatakse ühist sisserändepoliitikat ja mis on rühmitatud kolme rubriiki: heaolu, solidaarsus ja julgeolek. Pärast iga põhimõtte kirjeldamist esitatakse nende rakendamise selgitamiseks näited konkreetsetest meetmetest, mida on võimalik kõnealuse põhimõtte rakendamiseks võtta vastavalt ELi või liikmesriigi tasandil.

HEAOLU: seadusliku sisserände panus ELi sotsiaalmajanduslikku arengusse

2008. aasta kevadel kohtunud Euroopa Ülemkogu palus komisjonil analüüsida seoses ühist sisserändepoliitikat käsitlevate ettepanekutega „kolmandate riikide kodanike rände tööhõivealast ja sotsiaalset mõju”⁸. Tulevast majanduslikel eesmärkidel toimuvat sisserännet ELi tuleb muu hulgas hinnata ka sisserändajate oskuste riiklike tööturuvajadustele vastavuse kontekstis ning sellele hinnangule tuginedes tuleks suurendada seadusliku sisserände võimalusi. Lisaks tööjõu sisserände võimaldamisele tuleks ka teistele sisserändajate kategooriatele anda võimalus ja vahendid seaduslikult siseneda ELi ja ajutiselt või alaliselt ELis elada. Soodustada tuleb seaduslike sisserändajate integreerumist. See nõuab nii vastuvõtva ühiskonna kui ka sisserändajate endi selget pühendumist.

1. Heaolu ja sisseränne: selged eeskirjad ja võrdsed võimalused

Ühise sisserändepoliitika raames tuleks soodustada seaduslikku sisserännet, mida tuleks reguleerida selgete, läbipaistvate ja õiglaste eeskirjadega. Kolmandate riikide kodanikele tuleks anda teavet ELi seadusliku sisenemise ja ELis seadusliku viibimise nõuete ja menetluste kohta. Tagada tuleks liikmesriikide territooriumil seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike õiglane kohtlemine, et ühtlustada nende õiguslik staatus ELi kodanike omaga.

Eespool nimetatud rakendamiseks peavad EL ja liikmesriigid tegema järgmist:

- jätkama selgete ja läbipaistvate eeskirjade kindlaksmääramist kolmandate riikide kodanike, sealhulgas tasustatava tegevuse või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise eesmärgil saabuvate sisserändajate sisenemiseks ELi ja elamiseks ELis;
- pakkuma teavet võimalikele sisserändajatele ja taotlejatele, sealhulgas nende õiguste ja eeskirjade kohta, mida nad peavad ELis seaduslikult elades järgima;
- täpsustama eeskirju ning pakkuma päritolu- ja sihtriigis abi ja toetust ELi sisenemise ja ELis elamise nõuetele vastamiseks;
- säilitama ühise viisapoliitika, mis võimaldab paindlikult reageerida füüsiliste isikute ajutisele või ametialastel või hariduslikel eesmärkidel toimuvale liikumisele (nt äriühingusiseselt üleviidavad isikud, lepingulised teenuse pakkujad, sõltumatud eksperdid ja ärikülalised, õpilased, teadlased, valitsuse esindajad või ametnikud, rahvusvaheliste või piirkondlike organisatsioonide personal).

⁸ Eesistujariigi järeldused, Brüssel, 13.–14. märts 2008, punkt 14.

2. Heaolu ja sisseränne: oskuste vastavus vajadustele

Majanduslikel eesmärkidel toimuv sisseränne, mis on Lissaboni strateegia osa, peaks olema kooskõlas kõiki oskuste tasemeid ja valdkondi hõlmava ELi tööturuvajadustele tugineva ühise hinnanguga, et edendada Euroopa teadmispõhist majandust, soodustada majanduskasvu ja rahuldada tööturuvajadusi. Hindamisel tuleks täielikult arvestada nii ühenduse eelistamise põhimõtet, liikmesriikide õigust määrata kindlaks riiki lubatavate sisserändajate arv kui ka sisserändajate õigusi ning sellesse tuleks aktiivselt kaasata sotsiaalpartnerid ning piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused.

Eespool nimetatud rakendamiseks peavad EL ja liikmesriigid tegema järgmist:

- koostama põhjaliku hinnangu oskuste kohta, mida Euroopas peaks kuni aastani 2020 vaja minema, võttes arvesse tehnoloogiaalaste muutuste mõju, elanikkonna vananemist, väljarännet ja muutusi ülemaailmses tööjaotuses, nagu seda taotles 2008. aasta kevadel kohtunud Euroopa Ülemkogu. Korrapäraselt hinnatakse ka liikmesriikide tööturu praeguseid ja keskmise pikkusega ajavahemiku vajadusi kõigil oskuste tasemetel ja valdkondades;
- alustama selliste riiklike sisserändeprofiilide⁹ väljatöötamist, millega antakse tervikülevaade sisserände olukorrast igas liikmesriigis teataval hetkel ning milles käsitletakse eelkõige sisserändajate osalemist riiklikul tööturul ja nende oskusi (nii tegelikke kui ka potentsiaalseid). Tegevuse toetamiseks tagatakse sisserändevalaste sidusate, ulatuslike ja võrreldavate andmete, sealhulgas ELi ja liikmesriikidesse juba sisserännanud isikute ja sisserändajate voogu käsitleva teabe kättesaadavus;
- suurendama tööturuvajaduste ja oskuste ühitamise poliitika ja vahendite kättesaadavust ja tõhusust, sealhulgas tõhustama kolmandate riikide töötajate haridust ja koolitust, et kohandada sisserändajate oskusi vastavalt riiklike tööturgude iseloomule, edendama asjakohaseid mehhanisme väljaspool ELi omandatud kutsekvalifikatsiooni tunnustamiseks ning pakkuma päritoluriigis teavet ja koolitust;
- analüüsima praegust olukorda ja tulevikusuundumusi nii seoses sisserändajate ettevõtlusega kui ka praeguste õiguslike ja praktiliste tõketega, millega sisserändajad, kes soovivad alustada ELis äritegevust, võivad kokku puutuda. Sellise hinnangu alusel tehakse ettepanekud sisserändajate ettevõtlust toetavate meetmete võtmiseks;
- investeerima rohkem meetmetesse, mille eesmärk on suurendada tööhõivet töötute ja majanduslikult mitteaktiivsete, seaduslikult juba ELi liikmesriikides elavate kolmandate riikide kodanike hulgas (nt meditsiiniõdede ja teiste tervishoiutöötajate koolitamine), keskendudes eelkõige naistele;

⁹ Sisserändeprofiilides kajastatakse struktureeritult kogu teavet, mida on vaja tõenditel põhineva rände juhtimist käsitleva lähenemisviisi edendamiseks. Sellistes profiilides on kesksel kohal tööturuvajadused. Lisaks sellele, et profiilide raames kogutakse teavet tööturu praeguse olukorra, tööpuuduse taseme ning tööjõunõudluse ja -pakkumise kohta, tuvastatakse selles ka oskuste võimalik puudus sektorite ja kutsealade lõikes. Sisserändeprofiili koostamine võimaldab ELil ja tema liikmesriikidel töötada välja tööturuvajaduste ja oskuste ühitamise kavad nii ELis kui ka kolmandate riikidega. Sisserändeprofiilide raames kogutakse ka teavet oskuste kohta riikidevaheliste kogukondade lõikes, rändevoogude koosseisu (sh soo ja vanuse) ning rändega seonduvate sissetulevate ja väljaminevate finantsvoogude kohta, sealhulgas rändajate rahaülekanded.

- määrama kindlaks meetmed, mis võivad pakkuda alternatiivi ebaseaduslikule töötamisele, või luua stiimulid seaduslikuks töötamiseks.

3. Heaolu ja sisseränne: eduka sisserände alus on integratsioon

Seaduslike sisserändajate integreerumist tuleks parandada vastuvõtva liikmesriigi täiendavate jõupingutuste ja sisserändajate endi panuse kaudu (kahepoolne protsess) kooskõlas 2004. aastal vastu võetud integratsiooni ühiste aluspõhimõtetega. Sisserändajatele tuleks pakkuda osalusvõimalusi ja väljavaadet arendada kogu oma potentsiaali. Euroopa ühiskond peaks suurendama nii oma suutlikkust arvestada sisserändest tuleneva mitmekesisusega kui ka sotsiaalset ühtekuuluvust.

Eespool nimetatud rakendamiseks peavad EL ja liikmesriigid tegema järgmist:

- jätkama ELi integratsiooniraamistiku üldise lähenemisviisi, sealhulgas kodanike osaluse, tööturule integreerumise, sotsiaalse kaasatuse, diskrimineerimisvastase võitluse, võrdsete võimaluste, hariduse ja noortega seotud meetmete, kultuuridevahelise dialoogi ning mitmekesisusega arvestamise tugevdamist;
- arendama välja vastastikuse õppimise ja parimate tavade vahetamise, sealhulgas meetmed sisserändajatest õpilaste haridusalaste väljakutsete lahendamiseks, et suurendada vastuvõtivate riikide suutlikkust arvestada aina suureneva mitmekesisusega. Välja tuleb töötada ühised näitajad ja asjakohane statistikaalne suutlikkus, mille abil saaksid liikmesriigid hinnata integratsioonipoliitika tulemusi;
- toetama äsja saabunud sisserändajatega seotud konkreetsete integratsiooniprogrammide väljatöötamist, sealhulgas hõlbustama keeleoskuste omandamist, rõhutama teistsuguse kultuuritaustaga isikutega suhtlemise praktilisi oskusi, mida on vaja tõhusaks kohanemiseks, ning austama Euroopa põhiväärtusi. Selle raames võiks täiendavalt uurida äsja saabunud sisserändajate põhiõiguste ja -kohustuste kindlaksmääramist konkreetse riikliku menetluse raames (integratsiooni toetav õppekava, selged integratsiooniga seotud kohustused, esmased tutvustusprogrammid, kodakondsust ja integratsiooni käsitlevad riiklikud kavad, ühiskonnaõpetuse või ülevaatekursused);
- edendama mitmekesisusega arvestamist töökohal ning muutma karjäärivõimalused kättesaadavaks ka ELis seaduslikult elavatele ja töötavatele kolmandate riikide kodanikele. Poliitiliste jõupingutuste eesmärk peaks olema kõigile ELi töötajatele sotsiaalse arengu ja sotsiaalsete põhiõiguste tagamine ning heade tööstandardite ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamine. Selles kontekstis tuleks piisavat tähelepanu pöörata sisserändajatest naiste osalemisele tööturul ja sisserändajatele, kelle võimalused tööd leida on väikesed;
- tagama seaduslikele sisserändajatele mittediskrimineeriva ja tõhusa juurdepääsu tervishoiule ja sotsiaalkaitsele ning ELi õiguse tõhusa kohaldamise, mille raames koheldakse kolmandate riikide kodanikke ELi sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamise vallas võrdselt ELi kodanikega¹⁰. Lisaks peaksid EL ja liikmesriigid edendama nende

¹⁰ 2003. aastal võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu määruse (EÜ) nr 859/2003 (ELT L 124, 20.5.2003), millega laiendati määruse (EMÜ) nr 1408/71 sätteid kolmandate riikide kodanikele, kes 1) elavad seaduslikult ELis ja 2) on piiriüleses olukorras. Juulis 2007 võttis komisjon vastu ettepaneku laiendada määruse (EÜ) nr 883/04 (millega asendatakse määrus (EMÜ) nr 1408/71) kohaldamisala

eeskirjade läbipaistvust, mida kohaldatakse pensioniõiguse suhtes juhul, kui rändajad soovivad naasta oma päritoluriiki;

- uurima kohalikul, riiklikul ja Euroopa tasandil osalusvõimalusi, et Euroopa ühiskonna mitmekesised ja arenevad identiteedid oleksid esindatud;
- uurima sisserände uute viiside (näiteks korduvränne) ja integratsiooni vahelisi seoseid;
- hindama nõukogu direktiivi 2003/86/EÜ (perekonna taasühinemise õiguse kohta) rakendamist ja vajadust seda muuta;
- jätkama pagulaste ja kaitset vajavate isikute vastuvõtmist ning arendama seda humanistlikku tava Euroopa ühise varjupaigasüsteemi teises etapis edasi¹¹.

SOLIDAARSUS: liikmesriikidevaheline kooskõlastamine ja koostöö kolmandate riikidega

Ühine sisserändepoliitika peab toetuma liikmesriikide solidaarsusele, nagu see on sätestatud EÜ asutamislepingus. Solidaarsus ja vastutus on olulised valdkonnas, kus pädevus on jagatud Euroopa Ühenduse ja liikmesriikide vahel. Ühise poliitika rakendamine saab olla edukas ainult juhul, kui see tugineb ühistele jõupingutustele. Arvestades liikmesriikide erinevat ajaloolist, majanduslikku ja demograafilist tausta, mis määrab kindlaks riikliku sisserändepoliitika ja mille mõju ulatub ilmselgelt ka üle riigipiiride, ei saa ükski liikmesriik tõhusalt kontrollida ega lahendada sisserände kõiki aspekte ning seega peavad otsused, mis võivad mõjutada teisi liikmesriike, olema kooskõlastatud. Rahaliste kohustuste jagamine on teine solidaarsuse väljendus. Sisserände juhtimine mõjutab avaliku sektori rahalisi vahendeid. ELi rahalisi vahendeid saab kasutada ühiste põhimõtete levitamise edendamiseks, samuti tuleks vajaduse korral koondada riiklike vahendeid tõhususe tagamiseks. Solidaarsusele lisati täiendav mõõde dokumendiga „Ühine lähenemisviis rändele”, mille eesmärk on parandada rände juhtimist kõigi osaliste, sealhulgas diasporaade ja sisserännanute kogukondade huvides. Päritolu- ja transiidiriigid peavad olema kaasatud ELi tegevusse ning rändega seotud küsimused peavad olema hõlmatud nii ELi ja kolmandate riikide vahelisse dialoogi kui ka ELi arengukoostööpoliitikasse.

4. Solidaarsus ja sisseränne: läbipaistvus, usaldus ja koostöö

Ühine sisserändepoliitika peaks põhinema kõrgetasemelisel poliitilisel ja tegevustasandi solidaarsusel, vastastikusel usaldusel, läbipaistvusel, jagatud vastutusel ning Euroopa Liidu ja tema liikmesriikide ühistel jõupingutustel.

kolmandate riikide kodanikele, kes 1) elavad seaduslikult ELis ja 2) on piiriüleses olukorras (KOM(2007)439).

¹¹ Vt „Varjupaigapoliitika kava: ühtne lähenemisviis kaitse andmisele Euroopa Liidus”, esitatud koos käesoleva teatisega (KOM(2008)360).

Eespool nimetatud rakendamiseks peavad EL ja liikmesriigid tegema järgmist:

- parandama teabevahetust ja ühisarutelu ELis, et vahetada parimaid tavasid, suurendada vastastikust usaldust ja võtta vastastikust huvi pakkuvates küsimustes vastu kooskõlastatud lähenemisviisid, arvestades samas erinevusi sisserände suundumustes ja olukorras;
- looma vajalikud mehhanismid ja/või parandama nende toimimist riiklike sisserändemeetmete teistesse liikmesriikidesse ulatuva mõju jälgimiseks, et kõrvaldada ELi tasandil olevad vastuolud ja parandada kooskõlastamist;
- töötama välja koostalitlusvõimelised süsteemid ja koondama senisest enam tehnilisi vahendeid (vastastikused tugimehhanismid ja -rühmad), kasutades strateegiliselt rahalisi vahendeid ja inimressursse, et tõhustada sisserände juhtimist;
- parandama ELi sisserändepoliitika, selle eesmärkide ja strateegiate alast sise- ja välissuhtlust, et tagada ühtsus liidu sõnumites.

5. Solidaarsus ja sisseränne: olemasolevate vahendite tõhus ja sidus kasutamine

Ühise sisserändepoliitika strateegiliste eesmärkide saavutamiseks on vaja solidaarsust, mille oluliseks osaks peaksid olema rahalised kohustused, mille puhul võetakse arvesse teatavate liikmesriikide välispiiri konkreetset olukorda ja nende konkreetseid rändega seonduvaid väljakutseid.

Eespool nimetatud rakendamiseks peavad EL ja liikmesriigid tegema järgmist:

- tagama kohustuste jagamise mehhanismina ja kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõttega üldprogrammi „Solidaarsus ja rändevoogude juhtimine” (2007–2013) strateegilise kasutamise, et täiendada selle kaudu liikmesriikide eelarvevahendeid;
- selgitama välja üldprogrammi nelja vahendi raames pakutavate mehhanismide täieliku potentsiaali, et tugevdada liikmesriikide suutlikkust rakendada tõhusalt poliitikat ja samal ajal rahuldada kiireloomulisi vajadusi või reageerida konkreetsetele arengusuundadele, näiteks massilisele sissevoolule;
- vaatama pidevalt läbi üldprogrammi iga vahendi raames liikmesriikidele eraldatavate vahendite jaotamispõhimõtte ning kohandama seda vajaduse korral, et see vastaks kasvavale nõudlusele ja uutele arengusuundadele;
- parandama ühenduse ja riiklikest vahenditest rahastatavate tegevussuundade kooskõlastamist, et suurema läbipaistvuse, ühtekuuluvuse ja tõhususe abil vältida kattuvusi ning saavutada nii sisserändepoliitika kui ka muude sellega seotud valdkondade poliitikaeesmärke.

6. Solidaarsus ja sisseränne: partnerlus kolmandate riikidega

Rändevoogude tõhus juhtimine nõuab partnerlust ja koostööd kolmandate riikidega. Rändega seotud küsimused tuleks täielikult integreerida liidu arengukoostöösse ja muudesse välispoliitika valdkondadesse. EL peaks partnerriikidega tegema tihedat koostööd seadusliku liikumise võimaluste, rände juhtimise suutlikkuse, rände tõuketegurite tuvastamise, põhiõiguste

kaitse ja ebaseaduslike rändevoogudega võitluse alal ning selleks, et ränne aitaks arengule kaasa.

Eespool nimetatud rakendamiseks peavad EL ja liikmesriigid tegema järgmist:

- toetama kolmandaid riike nende riikliku õigusliku raamistiku väljatöötamises ning looma sisserände- ja varjupaigasüsteemid, austades täielikult asjakohaseid rahvusvahelisi konventsioone;
- tugevdama koostööd partnerriikidega ning suurendama neile antavat toetust ja nende suutlikkust, et töötada välja poliitika rände edukaks juhtimiseks, tuvastada rände tõuketegurid ja toetada tõhusate kohanemismeetmete väljatöötamist, samuti vähendada oskustööjõu äravoolu (võttes selleks meetmeid eelkõige sellistes valdkondades nagu koolitus, värbamine, tagasipöördumine, inimväärne töö ja eetilised värbamisstandardid ning hinnates suundumusi nende riiklikel tööturgudel), täita inimväärseid tööstandardeid, arendada kooskõlas tööturuvajadustega välja haridus- ja kutseharidussüsteemid ning rakendada rahaülekannete arengupotentsiaali, eelkõige statistika parandamise, tehingukulude vähendamise ja finantssektori arengu toetamise kaudu;
- kasutama sidusalt ja strateegiliselt kõiki viimastel aastatel raamistiku „Ühine lähenemisviis rände” raames väljatöötatud poliitikavahendeid, sealhulgas kolmandate riikide rändeprofile ja koostööplatvorme;
- kasutama vajaduse korral uusi poliitikavahendeid kandidaat- ja võimalike kandidaatriikide puhul, kelle koostöömehhanismid ELiga on hästi arenenud, et tugevdada olemasolevat koostööd;
- kaasama tihedalt Aafrika partnereid, et ühiselt rakendada 2006. aasta rände- ja arenguteemalist Rabati protsessi ning detsembris 2007 Lissabonis vastu võetud ELi-Aafrika rände-, liikuvus- ja tööhõivepartnerlust;
- jätkama poliitilise ja valdkondliku dialoogi kasutamist Euroopa naaberriikide, Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna ning Aasia riikidega, et süvendada rände põhjustatud väljakutsetest vastastikust mõistmist ja tugevdada senist koostööd;
- sõlmima huvitatud liikmesriikide osalusel partnerriikidega liikuvuspartnerluse, mis aitab kaasa nii tööjõu sisserände juhtimise korra kehtestamisele pikaajaste strateegiliste liitlastega kui ka koostööle tagasisaatmisküsimustes;
- tegema päritoluriikidega jagatud vastutuse põhimõtte kohaselt koostööd, et teadvustada neile vajadust selgitada oma kodanikele, et nad ei püüaks ebaseaduslikult ELi territooriumile siseneda ega seal elada;
- looma võimalused korduvrändeks, võttes või tugevdades selleks õiguslikke ja tegevusmeetmeid, millega antakse seaduslikele sisserändajatele õigus saada eeliskorras luba ELis elamiseks;
- lisama ELi ja tema liikmesriikide ning kolmandate riikide vahel sõlmitud assotsieerimislepingutesse sätteid sotsiaalkindlustuse kooskõlastamise kohta. Lisaks võrdse kohtlemise põhimõttele võiksid sellised sätted hõlmata omandatud sotsiaalsete õiguste, eelkõige pensioniõiguste ülekandmist;

- tagama, et asjakohased vahendid dokumendi „Ühine lähenemisviis rändele” kõigi mõõtmete rakendamiseks on tehtud kõigi asjaomaste riiklike ja ühenduse finantsvahendite raames kättesaadavaks ja neid kasutatakse tõhusalt, pidades samal ajal kinni ühenduse tasemel juba kokku lepitud rahastamisest.

JULGEOLEK: tõhus võitlus ebaseadusliku sisserändega

Ebaseadusliku sisserände mis tahes mõõtmete ennetamine ja vähendamine on oluline õiguslikku sisserännet käsitlevate poliitikavaldkondade usaldusväärse ja avaliku heakskiidu seisukohalt. Tugevdada tuleb kontrolli ELi territooriumile juurdepääsu üle, et edendada tõeliselt integreeritud piirihaldust. Samal ajal tuleb heausksetele reisijatele ja kaitset vajavatele isikutele tagada lihtne pääs ELi ning hoida Euroopa maailmale avatuna. Kuigi deklareerimata töö ja ebaseaduslik töötamine hõlmavad ka paljusid ELi kodanikke, võivad need toimida ebaseaduslikku sisserännet soodustavate teguritena ning seepärast tuleb neile pöörata tähelepanu. Rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega ja inimkaubanduse mis tahes aspektiga võitlemise tõhustamine on oluline prioriteet ELile ja tema liikmesriikidele. Jätkusuutlik ja tõhus tagasisaatmispoliitika, mis tugineb selgetele, läbipaistvatele ja ausatele eeskirjadele, peaks aitama liikmesriike, kui nad peavad tagasi saatma kolmandate riikide kodanikke, kes ei täida või kes enam ei täida ELis viibimise tingimusi. Ebaseaduslike sisserändajate valimatu ulatuslik seadustamine ei ole püsiv ega tõhus vahend rände juhtimiseks ja seda tuleks vältida. Rände juhtimist käsitlev poliitika ja sellega seotud meetmed peavad täielikult austama asjaomaste isikute väärikust, nende põhiõigusi ja vabadusi.

7. Julgeolek ja sisseränne: Euroopa ja tema partnerite huvidele vastav viisapoliitika

Ühine viisapoliitika peaks hõlbustama heausksete külastajate sisenemist ELi ja suurendama julgeolekut. Võimaluse korral tuleks kasutada uusi tehnoloogiaid, et diferentseerida viisataotlejate kontrolli vastavalt riskidele, toetades seda liikmesriikidevahelise teabevahetuse kaudu, austades samal ajal täielikult andmekaitse- ja eraelu puutumatuset käsitlevaid seadusi.

Eespool nimetatute rakendamiseks peavad EL ja liikmesriigid tegema järgmist:

- looma ühtse neljaastmelise lähenemisviisi, mille kohaselt kontrollitakse sisserändajaid süstemaatiliselt igas liidus reisimise etapis (konsulaatides, saabumisel, territooriumil ja väljumisel);
- asendama kehtiva riikliku Schengeni viisa ühtse Euroopa Schengeni viisaga, mis võimaldab kohelda kõiki viisataotlejaid võrdselt ja mille abil ühtlustatakse täielikult julgeolekukontrolli kriteeriumide rakendamine;
- andma välja viisapid mitmeid või kõiki liikmesriike esindavates ühistes konsulaarkeskustes, mis võimaldab saavutada mastaabisäästu ja lihtsustab juurdepääsu kõigist kolmandatest riikidest pärit viisataotlejatele;
- analüüsima võimalust luua süsteem, mille kohaselt nõutakse kolmandate riikide kodanikelt enne ELi territooriumile saabumist elektroonilist reisiluba;
- uurima täiendavaid võimalusi hõlbustada viisade väljaandmist ja parandada viisamenetluste, sealhulgas pikaajaliste viisade menetluste kooskõlastamist.

8. Julgeolek ja sisseränne: integreeritud piirihaldus

Säilitada tuleks sellise Schengeni ala terviklikkus, kus sisepiiridel isikuid ei kontrollita. Välispiiride integreeritud haldust tuleks tugevdada. Piirikontrollipoliitikat tuleks arendada kooskõlas tollikontrolli poliitika ning muude ohutusriskide ja julgeolekuga seotud ohtude ennetamise poliitikaga.

Eespool nimetatud rakendamiseks peavad EL ja liikmesriigid tegema järgmist:

- tugevdama Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri (FRONTEX) tegevust, sealhulgas suurendama agentuuri suutlikkust operatiivjuhtimise vallas ning volitusi algatada piirikontrolle hõlmavaid operatsioone kõrge riskiga ja erakorralise rändesurvega aladel;
- töötama välja ühtse lähenemisviisi uute tehnoloogiate, sealhulgas olemasolevate ja kavandatud IT-vahendite kasutamise edendamiseks, integreerides selleks järk-järgult infotehnoloogia üldise ülesehituse osadeks olevate erinevate süsteemide üksikuid funktsioone, ning tagama teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi täieliku potentsiaali kasutamise;
- jätkama Euroopa piiride valvamise süsteemi (EUROSUR) kontseptsiooni arendamist, parandades selleks kooskõlastatust liikmesriikides, liikmesriikide vahel ning liikmesriikides valvamise ja sisejulgeoleku tagamisega seotud asjakohase poliitika eesmärgil kasutatavate vahendite ja tegevuste vahel;
- töötama Euroopa tasandil välja kooskõlastatud strateegilise lähenemisviisi kolmandate riikidega tehtava koostöö jaoks, andes sihttoetust jätkusuutliku tõhusa piirihaldusvõime arendamiseks transiidi- ja päritoluriikideks olevates olulistest partnerriikides ning omistades FRONTEXile olulise rolli piirihaldamise abimissioonide teostamisel nendes riikides;
- jätkama laiema Euroopa rahandusliku solidaarsuse kaudu toetuse andmist liikmesriikide nüüdisaegse, ühtse ja koostalitlusvõimelise suutlikkuse arendamisele piirikontrolli vallas ning töötama Euroopa ja riikide koondatud vahendeid ühendades välja kohustuste tõhusa ja operatiivse jagamise uued mehhanismid, et toetada liikmesriike, kes peavad praegu või tulevikus leidma lahenduse ebaseaduslike sisserändajate korduvatele ja massilistele saabumistele;
- suurendama liikmesriikide ametiasutuste vahelist koostööd, et töötada maismaapiiridel välja ühtse kontrollpunkti süsteem, mille kohaselt kontrollitakse iga reisijat üldjuhul ainult üks kord vaid ühe ametiasutuse poolt.

9. Julgeolek ja sisseränne: ebaseadusliku sisserände vastase võitluse hoogustamine ja nulltolerants inimkaubanduse suhtes

EL ja tema liikmesriigid peaksid välja töötama ebaseadusliku sisserändega ja inimkaubandusega võitlemist käsitleva sidusa poliitika. Ennetusmeetmete, õiguskaitse ja sanktsioonide kaudu tuleks tõhusalt võidelda deklareerimata töö

ja ebaseadusliku töötamise¹² erinevate vormidega. Inimkaubanduse ohvrite kaitset ja nende toetamist tuleks tugevdada.

Eespool nimetatud rakendamiseks peavad EL ja liikmesriigid tegema järgmist:

- nägema ette asjakohased rahalised vahendid ja inimressursid, et uurida inimeste üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse juhtumeid ning suurendada kontrollide, eelkõige töökoha kontrollide arvu ja parandama kontrolli kvaliteeti;
- kaasama töötajate ja tööandjate esindajad aktiivselt võitlusse deklareerimata tööga ja ebaseadusliku töötamisega;
- töötama välja riskianalüüsi vahendid ning tõhustama erinevate haldusasutuste vahelist koostööd ja ristkontrolle, et paremini avastada nii ebaseaduslikult kui ka seaduslikult ELis elavate kolmandate riikide kodanike deklareerimata töö juhtumeid;
- hõlbustama parimate tavade vahetamist, poliitika süstemaatilisemat hindamist ning deklareerimata töö ja ebaseadusliku töötamise paremat mõõtmist;
- suurendama biomeetria kui olulise vahendi kasutamist ebaseadusliku sisserände ja inimkaubanduse vastases võitluses;
- tagama, et ebaseaduslikult riigis viibivatel kolmandate riikide kodanikel on juurdepääs teenustele, mis on olulised põhiliste inimõiguste tagamisel (nt laste haridus, peamised tervishoiuteenused);
- kaitsma ja aitama inimkaubanduse ohvreid, eelkõige naisi ja lapsi, kehtiva korra hindamise ja läbivaatamise kaudu ning jätkama eelkõige sihtprogrammide abil õiguslike ja tegevusvõimaluste edasiarendamist, et hõlbustada ohvrite tagasipöördumist ja taasintegreerumist vastuvõtvasse või koduühiskonda;
- tugevdama kehtivat õiguslikku raamistikku, milles käsitletakse võitlust ebaseaduslikule riiki sisenemisele ja seal viibimisele kaasa aitamisega ning võitlust laste seksuaalse eksploateerimise ja seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjaliga, et see uus kriminaalne nähtus oleks kajastatud;
- hoogustama ELi tegevust piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil, et tagada sidusama, pidevama ja tõhusama koostöö kaudu rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse vallas kohaldatavate rahvusvaheliste vahendite tõhus rakendamine.

¹² Liikmesriigid peaksid võitlema ka ELi kodanike deklareerimata töö ja ebaseadusliku töötamisega. Käesolevas dokumendis selle probleemi ELi-sisest mõõdet ei vaadelda.

10. Julgeolek ja sisseränne: tõhus ja jätkusuutlik tagasisaatmispoliitika

Tõhusad tagasisaatmismeetmed on ELi ebaseadusliku sisserände vastase poliitika asendamatu osa. Ebaseaduslikult ELis viibivate isikute seisundi valimatut ulatuslikku seadustamist tuleks vältida, kuid samas peab jääma võimalus seadustada üksikuid juhtumeid, kui seadustamine tugineb ausatele ja läbipaistvatele kriteeriumidele.

Eespool nimetatud rakendamiseks peavad EL ja liikmesriigid tegema järgmist:

- andma tagasisaatmispoliitikale tõelise Euroopa mõõtmega, tagades tagasisaatmisotsuste täieliku vastastikuse tunnustamise;
- tugevdama tagasisaatmismeetmete rakendamisel liikmesriikidevahelist praktilist koostööd ja tugevdama FRONTEXi rolli õhuteed pidi toimuvates ühistes tagasisaatmisoperatsioonides;
- jälgima liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmise ühiseid nõudeid ja korda käsitleva direktiivi rakendamist ja kohaldamist pärast selle jõustumist;
- töötama välja meetmed, et hõlbustada dokumentideta tagasisaadetavate tuvastamist ja vältida identiteedivargust;
- võtma meetmeid tagamaks, et kõik kolmandad riigid täidavad kohustust võtta oma kodanikud tagasi;
- hindama kõiki kehtivaid tagasivõtulepinguid, et hõlbustada nende praktilist rakendamist ja saada kogemusi tulevaste lepingute üle peetavateks läbirääkimisteks;
- töötama välja ühise lähenemisviisi seadustamisele, sealhulgas varajase teabevahetuse miinimumnõuded;
- kaaluma võimalust võtta kasutusele Euroopa reisiluba, et hõlbustada dokumentideta rändajate tagasisaatmist.

III. JÄRELDUSED: SISSERÄNDE JUHTIMINE

Euroopa Ülemkogu kutsutakse üles kiitma heaks käesolevas teatises kirjeldatud ühiseid põhimõtteid, millele ühine sisserändepoliitika hakkaks tuginema. Neid põhimõtteid rakendatakse, nagu eespool soovitatud, konkreetsete meetmete kaudu ning nende täitmist jälgitakse korrapäraselt uue seire- ja hindamismehhanismi, sealhulgas korrapäraselt antava hinnangu kaudu.

Ühine sisserändepoliitika viiakse ellu liikmesriikide ja ELi institutsioonide vahelise **partnerluse ja solidaarsuse** alusel. See raamistik peaks olema piisavalt paindlik, et kohaneda peamiselt majandusliku olukorra, turu ning tehnoloogia arenguga seotud muutustega. Eelkõige viiakse ühist sisserändepoliitika ellu järgmiselt:

1. ELi ja tema liikmesriikide **kooskõlastatud ja sidus tegevus:**

- ühise sisserändepoliitika ühiseid põhimõtteid rakendatakse ja konkreetseid meetmeid võetakse vastavalt vajadusele kas Euroopa, riiklikul või piirkondlikul tasandil **täiesti läbipaistvalt**;
- selleks et saavutada õige tasakaal tööturuvajaduste, majandusliku mõju, sotsiaalsete tulemuste, integratsioonipoliitika ja välispoliitika eesmärkide vahel, parandatakse **kooskõlastatust ELi ning riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi vahel**, eelkõige statistika ja majanduse valdkonnas ning sotsiaal- ja arengupoliitikas;
- **sisserändega seotud küsimustega arvestatakse kõigis poliitikavaldkondades**, mis võivad sellega seotud olla (nn süvalaiendamine). Sisserände majanduslik, sotsiaalne ja rahvusvaheline mõõde tuleks integreerida kõigisse sellega seotud valdkondadesse, sealhulgas arengu- ja kaubanduspoliitikasse ning ühtekuuluvuspoliitikasse, tööhõive ja sotsiaalpoliitikasse, keskkonna, teadusuuringute, hariduse, tervishoiu, põllumajanduse ja kalanduse valdkonda, julgeoleku- ja välispoliitikasse ning majandus- ja rahanduspoliitikasse;
- luuakse ja/või tugevdatakse mehhanisme, et edendada poliitika edasiste arengusuundade alal õigeaegset **konsulterimist asjakohaste sidusrühmadega**, sealhulgas piirkondlike ja kohalike ametiasutuste, sotsiaalpartnerite, akadeemiliste asjatundjate, rahvusvaheliste organisatsioonide, sisserändajate ühenduste ning kodanikuühiskonnaga;
- vahetatakse **parimaid tavasid** ning edendatakse vastastikust õppimist kõigil tasanditel ja kõige tõhusama sisserände- ja integratsioonipoliitika alaste teadmiste ulatuslikku ja tõhusat jagamist.

2. **Ühine metoodika** ELi ja tema liikmesriikide jaoks, et tagada läbipaistvus, vastastikune usaldus ja ühtsus. Metoodika koosneb järgmistest osadest:

- ühiste põhimõtete alusel koostatakse **ühised eesmärgid ja näitajad** ELile ja igale liikmesriigile, et tagada põhimõtete rakendamine;
- kokku lepitud ühised eesmärgid ja näitajad integreeritakse **riiklikesse sisserändeprofiilidesse**, mis töötatakse välja koostöös iga liikmesriigiga, et suurendada sisserändevooalust teadlikkust. Nende profiilide kaudu tehakse kindlaks riiklike tööturgude olukord ja sisserändeviisid ning nende abil parandatakse sisserändepoliitika aluseks olevat tõendusmaterjali, mis näitab selgelt liikmesriikide prioriteetseid vajadusi. Profiilidesse koondatakse kogu vajalik asjakohane teave ning need hõlmavad nii juba liikmesriikide territooriumil viibivaid kui ka võimalikke sisserändajaid. Profiilides vaadeldakse sisserännanud elanikkonna oskusi ja määratakse kindlaks tulevased tööjõuvajadused;
- selleks et jälgida, hinnata ja kontrollida sisserändealase tegevuse arengut, **esitavad liikmesriigid igal aastal komisjonile aruande** ühiste eesmärkide rakendamise ja oma riikliku sisserändeprofiili kohta;

- liikmesriikide aruanded on aluseks **komisjoni iga-aastasele koondaruandele**, mis saadetakse ka Euroopa Parlamendile.

Igal aastal annab **kevaditi kohtuv Euroopa Ülemkogu** komisjoni koondaruande alusel **poliitilise hinnangu** olukorrale ning esitab vajaduse korral soovitused.

LISA

KOKKUVÕTE – KÜMME ÜHIST PÕHIMÕTET

(1) Heaolu ja sisseränne: selged eeskirjad ja võrdsed võimalused

Ühise sisserändepoliitika raames tuleks soodustada seaduslikku sisserännet, mida tuleks reguleerida selgete, läbipaistvate ja õiglaste eeskirjadega. Kolmandate riikide kodanikele tuleks anda teavet ELi seadusliku sisenemise ja ELis seadusliku viibimise nõuete ja menetluste kohta. Tagada tuleks liikmesriikide territooriumil seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike õiglane kohtlemine, et ühtlustada nende õiguslik staatus ELi kodanike omaga.

(2) Heaolu ja sisseränne: oskuste vastavus vajadustele

Majanduslikel eesmärkidel toimuv sisseränne, mis on Lissaboni strateegia osa, peaks olema kooskõlas kõiki oskuste tasemeid ja valdkondi hõlmava ELi tööturuvajadustele tugineva ühise hinnanguga, et edendada Euroopa teadmispõhist majandust, soodustada majanduskasvu ja rahuldada tööturuvajadusi. Hindamisel tuleks täielikult arvestada nii ühenduse eelistamise põhimõtet, liikmesriikide õigust määrata kindlaks riiki lubatavate sisserändajate arv kui ka sisserändajate õigusi ning sellesse tuleks aktiivselt kaasata sotsiaalpartnerid ning piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused.

(3) Heaolu ja sisseränne: eduka sisserände alus on integratsioon

Seaduslike sisserändajate integreerumist tuleks parandada vastuvõtva liikmesriigi täiendavate jõupingutuste ja sisserändajate endi panuse kaudu (kahepoolne protsess) kooskõlas 2004. aastal vastu võetud integratsiooni ühiste aluspõhimõtetega. Sisserändajatele tuleks pakkuda osalusvõimalusi ja väljavaadet arendada kogu oma potentsiaali. Euroopa ühiskond peaks suurendama nii oma suutlikkust arvestada sisserändest tuleneva mitmekesisusega kui ka sotsiaalset ühtekuuluvust.

(4) Solidaarsus ja sisseränne: läbipaistvus, usaldus ja koostöö

Ühine sisserändepoliitika peaks põhinema kõrgetasemelisel poliitilisel ja tegevustasandi solidaarsusel, vastastikusel usaldusel, läbipaistvusel, jagatud vastutusel ning Euroopa Liidu ja tema liikmesriikide ühistel jõupingutustel.

(5) Solidaarsus ja sisseränne: olemasolevate vahendite tõhus ja sidus kasutamine

Ühise sisserändepoliitika strateegiliste eesmärkide saavutamiseks on vaja solidaarsust, mille **oluliseks osaks** peaksid olema **rahalised kohustused**, mille puhul võetakse arvesse teatavate liikmesriikide välispiiride konkreetset olukorda ja nende konkreetseid rändega seonduvaid väljakutseid.

(6) Solidaarsus ja sisseränne: partnerlus kolmandate riikidega

Rändevoogude tõhus juhtimine nõuab **partnerlust ja koostööd kolmandate riikidega**. Rändega seotud küsimused tuleks täielikult integreerida liidu arengukoostöösse ja muudesse välispoliitika valdkondadesse. EL peaks

partnerriikidega tegema tihedat koostööd seadusliku liikumise võimaluste, rände juhtimise suutlikkuse, rände tõuketegurite tuvastamise, põhiõiguste kaitse ja ebaseaduslike rändevoogudega võitluse alal ning selleks, et ränne aitaks arengule kaasa.

(7) **Julgeolek ja sisseränne: Euroopa huvidele vastav viisapoliitika**

Ühine viisapoliitika peaks hõlbustama heausksete külastajate sisenemist ELi ja suurendama julgeolekut. Võimaluse korral tuleks kasutada uusi tehnoloogiaid, et diferentseerida viisataotlejate kontrolli vastavalt riskidele, toetades seda liikmesriikidevahelise teabevahetuse kaudu, austades samal ajal täielikult andmekaitse- ja eraelu puutumatust käsitlevaid seadusi.

(8) **Julgeolek ja sisseränne: integreeritud piirihaldus**

Säilitada tuleks sellise Schengeni ala terviklikkus, kus sisepiiridel isikuid ei kontrollita. **Välispiiride integreeritud haldust** tuleks tugevdada. Piirikontrollipoliitikat tuleks arendada kooskõlas tollikontrolli poliitika ning muude ohutusriskide ja julgeolekuga seotud ohtude ennetamise poliitikaga.

(9) **Julgeolek ja sisseränne: ebaseadusliku sisserände vastase võitluse hoogustamine ja nulltolerants inimkaubanduse suhtes**

EL ja tema liikmesriigid peaksid välja töötama **ebaseadusliku sisserändega ja inimkaubandusega** võitlemist käsitleva sidusa poliitika. Ennetusmeetmete, õiguskaitse ja sanktsioonide kaudu tuleks tõhusalt võidelda deklareerimata töö ja **ebaseadusliku töötamise** erinevate vormidega. Inimkaubanduse ohvrite kaitset ja nende toetamist tuleks tugevdada.

(10) **Julgeolek ja sisseränne: jätkusuutlik ja tõhus tagasisaatmispoliitika**

Tõhusad tagasisaatmismeetmed on ELi ebaseadusliku sisserände vastase poliitika asendamatu osa. Ebaseaduslikult ELis viibivate isikute seisundi valimatut ulatuslikku **seadustamist** tuleks vältida, kuid samas peab jääma võimalus seadustada üksikuid juhtumeid, kui seadustamine tugineb ausatele ja läbipaistvatele kriteeriumidele.